

056. Elfde Groot Nederlands Dictee van het Davidsfonds

Finale voor de miniemen: Met Jules Verne onder zee

De vloedgolf van chaotische beelden met ontredderde Aziaten waarmee we de vorige maanden werden overspoeld, toonde allerm minst het wondermooie, bijna idyllische, dat we van de natuur uit die gebieden gewend zijn. Ze moesten jammer genoeg ruimte maken voor natuurlijk geweld, veel menselijk leed en blijvende littekens. “Een tsunami trof Zuidoost-Azië op zesentwintig december”, blokletterde mijn krant. Ik kreeg prompt met een indigestie af te rekenen en het leek wel of er die dag een tsunami door mijn hoofd raasde. Al moet ik er eerlijkheidshalve aan toevoegen dat dit woord niet behoorde tot het arsenaal van actief gebruikte woorden. Het gaf me plots een andere kijk op die aardkloot waarop wij, nietige wezens, leven.

Je kreeg herhaaldelijk dezelfde gruwelijke beelden te zien en ik moet toegeven dat ik na enkele keren in gedachten verzonk. Niet dat ik er immuun voor werd of geïrriteerd raakte, maar ik betrapte me erop dat ik zocht naar een plausibele uitleg over hoe ik dan wel aan al die vertederende beelden in mijn hoofd was gekomen. Ik wist immers, zonder hautain te willen klinken, tot in het kleinste detail hoe het er twintigduizend mijlen onder de zee uitzag. Het leek wel alsof ik de prachtigste koraalriffen had gezien, maar nooit werd ik geconfronteerd met grof onderzees geweld van dat kaliber. Ik moet dan wel ruitelijk bekennen dat ik met mijn hoofd nooit dieper dan drie meter onder water ben geweest en dat was dan nog in een golfslagbad van een of ander subtropisch zwemparadijs. Buiten zwempakken in alle kleuren van de regenboog en kwabbige buiken was het zicht daar lang niet zo adembenemend als de magische collectie beelden in mijn hoofd.

Ik ben dan wel een enkele keer in de Verenigde Staten en in Canada geweest en in Berlijn heb ik als kleine jongen twee totaal verschillende werelden gezien, gescheiden door de muur van de schande. En ik weet ook exact hoe de Zuidpool eruitziet. Tot mijn grote spijt was ik echter niet betrokken bij de expeditie van de Noor Amundsen, die in een nek-aan-nekrace kapitein Scott de loef had afgestoken bij de ontdekking van het zuidelijke eindpunt van onze aardas, het meest ongerepte van al onze continenten. Ik was er evenmin bij betrokken toen Steve Fosset in een luchtballon de wereld rondvloog. Toch had ik in gedachten al zeker vijf weken in zo’n luchtvaartuig doorgebracht.

De dagbladen bleven er maar aandacht aan besteden en het leek wel alsof elke geredde ziel een aantal letters verdiende en elke ongelukkige minstens evenveel. Na de ramp zat de schrik voor epidemieën er bij de overlevenden goed in, maar het schrijnendste vond ik nog de viezeriken, die het met hun oneerbare voorstellen op die hulpeloze dreumesen gemunt hadden. In de rest van de krant stonden noodkreten van de meest uiteenlopende hulporganisaties, naast die van de secretaris-generaal van de VN, de Ghanese diplomaat Kofi Annan. Wat verderop vond je dan – in schril contrast daarmee – de steeds terugkerende eindejaarsvraagjes en jaaroverzichten, die je deden geloven dat je weer een boel had gemist.

Net voor ik uit medelijden vanuit mijn fauteuil een cheque met bijbehorend belastingvoordeel zou uitschrijven, sprong me een artikel met als titel “Jules Verne overwint de wetenschap” in het oog. Ik weet niet precies hoe het kwam, maar het deed me alvast terugblikken op een aantal reizen naar de meest schilderachtige plekjes die ik in mijn jeugd in gedachten gemaakt had. Ik had er nooit bij stilgestaan, maar deze Jules Verne was het die me de verzameling had bezorgd van zelfverzonnen, maar in detail beschreven beelden, die zelfs de meest gesofisticeerde pocketcamera’s niet konden

bedenken. Plots kwam het allemaal terug. Bij deze ontdekking raakte ik zelfs een beetje geëmotioneerd. Van een desillusie of enige gêne was echter geen sprake.

De Nautilus, een haast onverwoestbare onderzeeër die elk avontuur aankon en waar ik me nog steeds blindelings en met zin voor de finesses door elk vertrek zou kunnen begeven; de excentrieke kapitein Nemo, al even fascinerend als zijn duikboot; Professor Aronnax, die bij toeval de mysterieuze reis vol onwezenlijke decors en met talloze avonturen onder zee beleeft: de wetenschappelijke wonderen en technische snufjes komen allemaal terug.

Geboeid las ik het artikel en ik leerde dat tweeduizend en vijf het Jules Vernejaar wordt: op acht februari was het immers precies honderd jaar geleden dat een van de meest gelezen – maar niet altijd erg gewaardeerde – Franse schrijvers werd geboren. Verne begon al op heel jonge leeftijd te schrijven. Toch duurde het nog tot zijn vijfendertigste vooraleer hij bekend raakte met een combinatie van fictie en wetenschap, een voor die tijd nieuw soort literatuur. Dat genre is hij zijn hele verdere oeuvre trouw gebleven.

Hij was geen dromer, want voor hij aan een boek begon, verrichtte hij eerst grondige research. Hij praatte vaak met wetenschappers en liet hun voor zijn boeken ingewikkelde en significante berekeningen uitvoeren. Hij legde zijn oor te luisteren bij echte ontdekkingsreizigers, las vaktijdschriften en kende zelfs het wel en wee van avontuurlijke reizen. Hij volgde ook minutieus de ontwikkelingen en voorspelde zo een aantal dingen op technisch vlak. Alles wat hem voor zijn boeken enigszins interessant leek, schreef hij op ontelbaar vele kaartjes. Die gegevens kon je naderhand stevast in zijn romans terugvinden. Dit leidde vaak tot saaie passages, die later in de versies voor de jeugd werden weggelaten. In de originele versie van “Twintigduizend mijlen onder zee” kon je bijvoorbeeld de classificatie van alle vissoorten aantreffen.

Verne had een niet te miskennen verbeelding, maar toch had hij ook oog voor de problemen van zijn tijd. In “Reis naar de maan” kan je een manifest lezen tegen de machtswellust van de grote naties alsook een pleidooi voor de vrede. In “Twintigduizend mijlen onder zee” fulmineert kapitein Nemo tegen de Britse uitbuiting van Indiase parelduikers. Hij schreef eveneens over het uitsterven van allerlei diersoorten en de industrialisatie van China.

Het moet al vele jaren na zijn overlijden geweest zijn eer ik tot de conclusie was gekomen dat ik geschiedenis en aardrijkskunde niet altijd uit de desbetreffende boekjes had gehaald. Ik besloot stante pede de plaatselijke openbare bibliotheek binnen te lopen. Daar kon ik concluderen dat de werken van de legendarische Jules Verne een fraai plekje op ooghoogte hadden gekregen. Toch betekent dat plekje maar weinig in vergelijking met de overvloed aan feeëriekie plaatjes waarmee Verne mijn hoofd heeft volgestouwd.

Wie op jullie leeftijd nooit iets van Verne gelezen heeft, kan misschien het boek “Twintigduizend mijlen onder zee” eens opsnorren, waarin Ed Franck in de voetsporen van Jules Verne treedt. Het is onder meer in de recentste catalogus van het Davidsfonds te vinden. Daarin wordt de volledige geschiedenis van kapitein Nemo, die Verne over verschillende verhalen spreidde, in één verhaal gebracht. Je moet je klassiekers kennen en bovendien durf ik erom wedden dat het een aanzet wordt om meer van deze auteur te lezen.

In mijn hoofd en in mijn hart heeft hij een plekje gekregen te midden van zijn door hemzelf gecreëerde decors vol technisch vernuft. Het ga je goed, Jules, daar ergens op een van je reizen.

Bijkomende proef (voor het scheiden van eventueel ex aequo gerangschikte deelnemers)

In de oorspronkelijke opgave waren 14 gecursiveerde woorden verkeerd gespeld.

1. De guerrillastrijders bestookten in een niet nader genoemde Zuid-Amerikaanse hoofdstad de regeringstroepen onder bevel van de vicepresident, uit de linkervleugel van de partij, met zware artillerie.
2. De minister-president stelde lichtjes geïrriteerd in een communiqué dat de kwestie met de imams in positieve zin evolueert.
3. Hij stond nogal sceptisch tegenover dat voorstel van zijn potentiële concurrent, die hij eerst maar een niemendalletje had genoemd, en wilde er zich liever van distantiëren.
4. De EU-delegatie basebalde de avond voor de uitreiking van de Nobelprijs voor de vrede tegen een team dat het Oost-Vlaamse dialect duidelijk onder de knie had. Enkele deelnemers hadden vroeger nog geijshockeyd.
5. De inefficiëntie van sommige diensten heeft tot de totstandkoming van die bepaalde interne wetten binnen de moderne telecommunicatie geleid.